

SPIS TREŚCI

Tom 1

ZAGADNIENIA OGÓLNE

WSTĘP – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	3
1. BADANIE ORTOPEDYCZNE – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	5
1.1. Wiadomości ogólne	5
1.2. Badania dodatkowe	45
2. LECZENIE	50
2.1. Leczenie nieoperacyjne – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	50
2.1.1. Unieruchomienie zewnętrzne	50
2.1.2. Wyciągi	51
2.1.3. Redresje	51
2.1.4. Blokady i nakłucia	52
2.2. Leczenie operacyjne – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	52
2.3. Rehabilitacja	54
2.3.1. Wiadomości ogólne – <i>Miroslaw Jabłoński, Mieczysław Gorzelak</i>	54
2.3.2. Patofizjologiczne uwarunkowania rehabilitacji – <i>Miroslaw Jabłoński, Mieczysław Gorzelak</i>	54
2.3.3. Następstwa nieczynności oraz przeciwdziałanie im – <i>Miroslaw Jabłoński, Mieczysław Gorzelak</i>	57
2.3.4. Profilaktyczne zastosowanie kinezyterapii – <i>Miroslaw Jabłoński, Mieczysław Gorzelak</i>	59
2.3.5. Fizykalne sposoby wspomagania kinezyterapii – <i>Miroslaw Jabłoński, Mieczysław Gorzelak</i>	60
2.3.6. Leczenie usprawniające po uszkodzeniach kończyn – <i>Miroslaw Jabłoński, Mieczysław Gorzelak</i>	61
2.3.7. Zasady rehabilitacji kończyn – <i>Miroslaw Jabłoński, Mieczysław Gorzelak</i>	61
2.3.8. Postępowanie usprawniające po urazowych uszkodzeniach kręgosłupa – <i>Miroslaw Jabłoński, Mieczysław Gorzelak</i>	66
2.3.9. Kinezyterapia – <i>Miroslaw Jabłoński, Mieczysław Gorzelak</i>	67
2.3.10. Fizykoterapia – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	74
2.3.11. Zaopatrzenie ortopedyczne – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	78

CHIRURGIA URAZOWA NARZĄDU RUCHU

3. WIADOMOŚCI OGÓLNE	83
3.1. Uraz – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	83
3.2. Uszkodzenie – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	83
3.3. Zamknięte uszkodzenia tkanek miękkich – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	83
3.3.1. Słuczenie	84
3.3.2. Uszkodzenia jednostki mięśniowo-ścięgnistej	84
3.3.3. Uszkodzenia kaletek maziowych	86
3.4. Rany – <i>Zbigniew Dudkiewicz, Krystian Żołyński</i>	86
3.4.1. Obrażenia postrzałowe układu narządu ruchu	89
3.5. Złamanie	118
3.5.1. Wiadomości ogólne – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	118
3.5.2. Mechanizm powstawania złamania – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	118
3.5.3. Biomechanika złamań kości rosnącej – <i>Wojciech Marczyński</i>	119
3.5.4. Podział złamań – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	121
3.5.5. Objawy złamania – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	122
3.5.6. Ogólne zasady postępowania doraźnego w przypadkach złamań – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	124
3.5.7. Postępowanie ostateczne w złamaniach – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i> ..	126
3.5.8. Leczenie czynnościowe złamań – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	130
3.6. Złamania otwarte – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	131
3.6.1. Wiadomości ogólne	131
3.6.2. Podział złamań otwartych	131
3.6.3. Postępowanie w przypadkach złamań otwartych	132
3.7. Powikłania złamań – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	133
3.7.1. Zrost opóźniony	134
3.7.2. Staw rzekomy	134
3.8. Zapalenie tkanki kostnej – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	137
3.9. Przykurcze stawów – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	138
3.10. Zesztywnienia stawów – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	139
3.11. Skostnienia pozaszkieletowe – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	139
3.11.1. Skostnienia mięśni w schorzeniach układu nerwowego	139
3.11.2. Pourazowe skostnienia mięśni	140
3.11.3. Postępujące skostnienia mięśni	140
3.12. Zespół Volkmana – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	140
3.12.1. Odmiana przykurczu spowodowana niedokrwieniem mięśni przedramienia (Bunnel)	142
3.13. Zespół Sudecka (zespół Sudecka–Babińskiego–Leriche’a, choroba Sudecka, ostry zanik kości Sudecka, dystrofia kończyn typu Sudecka, ostry zapalny zanik kości, <i>morbus Sudeck</i>) – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	142
3.14. Złamania z przeciążenia (powolne, przewlekłe, marszowe) – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	143
3.15. Złamania patologiczne – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	144
3.16. Urazy porodowe – <i>Janusz Popko</i>	144

3.17.	Urazowe zniszczenie nasad – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	145
3.18.	Zwichnięcie – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	147
3.19.	Skręcenie – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	148
3.20.	Zespoły bólowe stawów – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	149
3.21.	Uszkodzenia chrząstki stawowej – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	151
3.22.	Obrażenia detonacyjne – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	153
3.23.	Zespół zmiążdżenia (crush syndrom) – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	154
3.24.	Oparzenia – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	154
3.25.	Odmrożenia – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	156
3.26.	Uszkodzenia nerwów – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	157
	3.26.1. Uszkodzenia wybranych nerwów	158
	3.26.2. Uszkodzenia spłotu ramiennego	161
3.27.	Uszkodzenia naczyń – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	162
3.28.	Zakrzepica żył głębokich i zator tętnicy płucnej – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	164
3.29.	Amputacja częściowa i całkowita – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	165

4. USZKODZENIA KRĘGOSŁUPA I RDZENIA KRĘGOWEGO

	– <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	167
4.1.	Kręgosłup szyjny	169
	4.1.1. Stłuczenie kręgosłupa szyjnego	169
	4.1.2. Skręcenia stawów międzykręgowych kręgosłupa szyjnego	170
	4.1.3. Podwichnięcia i chwilowe zwichnięcia stawów międzykręgowych	171
	4.1.4. Uszkodzenia wyprostne kręgosłupa szyjnego	171
	4.1.5. Złamania i zwichnięcia kręgosłupa szyjnego	172
	4.1.6. Wybrane urazowe uszkodzenia okolicy pierwszego i drugiego kręgu szyjnego	175
4.2.	Uszkodzenia kręgosłupa piersiowego i lędźwiowego	177
	4.2.1. Złamania kręgosłupa piersiowego i lędźwiowego	177
	4.2.2. Stłuczenie kręgosłupa w odcinku piersiowo-lędźwiowym	182
	4.2.3. Skręcenie kręgosłupa w odcinku piersiowo-lędźwiowym	182
	4.2.4. Złamania wyrostków poprzecznych w odcinku lędźwiowym	182
4.3.	Urazowe uszkodzenia rdzenia kręgowego	183
	4.3.1. Wstrząśnienie rdzenia kręgowego	185
	4.3.2. Stłuczenie rdzenia kręgowego	185
	4.3.3. Ucisk rdzenia kręgowego	186
	4.3.4. Uszkodzenia naczyniowe rdzenia kręgowego	186
	4.3.5. Wybrane zespoły neurologiczne występujące w urazowych uszkodzeniach rdzenia kręgowego	186
4.4.	Zaburzenia czynności pęcherza moczowego	188
4.5.	Ból w paraplegii	190
4.6.	Spastyczność	190
4.7.	Skostnienia pozaszkieletowe	191
4.8.	Zaparcia	191
4.9.	Przykurcze	191
4.10.	Odełzyny	192

4.11.	Czynności seksualne	192
4.12.	Prognoza po uszkodzeniach rdzenia kręgowego	193
5.	USZKODZENIA KOŃCZYNY GÓRNEJ – Tadeusz Sz. Gaździk	194
5.1.	Złamania obojczyka	194
5.2.	Uszkodzenie stawu barkowo-obojczykowego	197
5.3.	Zwichnięcie stawu mostkowo-obojczykowego	200
5.4.	Złamania łopatki	200
5.5.	Skręcenie stawu ramiennego	202
5.6.	Zwichnięcie stawu ramiennego	203
5.7.	Zwichnięcie nawykowe stawu ramiennego	207
5.8.	Niestabilność stawu ramiennego	207
5.9.	Uszkodzenie mięśnia dwugłowego ramienia	208
5.10.	Uszkodzenie pierścienia rotatorów	209
5.11.	Złamania bliższego końca kości ramiennej	210
5.11.1.	Złamanie guzka większego kości ramiennej	212
5.11.2.	Złamanie guzka mniejszego kości ramiennej	213
5.11.3.	Złamania szyjki chirurgicznej i anatomicznej kości ramiennej	213
5.12.	Złamania trzonu kości ramiennej	217
5.13.	Złamania części dalszej kości ramiennej	221
5.13.1.	Złamania nadkłykciowe kości ramiennej	222
5.13.2.	Złamania przez- i międzykłykciowe kości ramiennej	227
5.13.3.	Izolowane złamania kłykci kości ramiennej	228
5.13.4.	Złamanie nadkłykcia bocznego kości ramiennej	228
5.13.5.	Złamanie nadkłykcia przyśrodkowego kości ramiennej	229
5.13.6.	Złamania powierzchni stawowych dalszej nasady kości ramiennej	230
5.14.	Zwichnięcia stawu łokciowego	231
5.15.	Zwichnięcie głowy kości promieniowej	233
5.15.1.	Podwichnięcie głowy kości promieniowej u małych dzieci (Chassaignac)	233
5.16.	Złamania kości przedramienia	234
5.16.1.	Złamanie wyrostka łokciowego	234
5.16.2.	Złamania głowy kości promieniowej	235
5.16.3.	Złamania trzonów kości przedramienia	236
5.16.4.	Specyficzne złamania w obrębie przedramienia	240
5.16.5.	Złamanie dalszej nasady kości promieniowej (w miejscu typowym)	243
5.17.	Uszkodzenia w obrębie nadgarstka	248
5.17.1.	Zwichnięcie kości księżycowatej oraz zwichnięcia i złamania okołoksiężycowate	248
5.17.2.	Złamanie kości łódeczkowatej	250
5.18.	Uszkodzenia w obrębie ręki	252
5.18.1.	Zwichnięcia w obrębie ręki	252
5.18.2.	Złamanie podstawy I kości śródreżca	253

5.18.3.	Złamania kości śródrezcza	254
5.18.4.	Złamania palców	256
5.18.5.	Uszkodzenia ścięgien	257
5.18.6.	Urazy tkanek miękkich rąk	258
5.18.7.	Infekcje w obrębie ręki	259
6.	ZŁAMANIA MIEDNICY – Tadeusz Sz. Gaździk, Stanisław Mrozek	263
6.1.	Złamania miednicy bez przerwania ciągłości obręczy kończyny dolnej	266
6.1.1.	Złamanie kolców biodrowych	266
6.1.2.	Złamanie guza kulszowego	266
6.1.3.	Złamanie kolca kulszowego	268
6.1.4.	Złamanie talerza biodrowego (Duverneya)	268
6.1.5.	Złamanie jednej gałęzi kości łonowej	268
6.1.6.	Złamanie gałęzi kości kulszowej	268
6.1.7.	Złamanie kości krzyżowej	268
6.1.8.	Złamanie kości guzicznej	270
6.2.	Złamania miednicy z przerwaniem ciągłości obręczy kończyny dolnej	270
6.2.1.	Rozejście spojenia łonowego	270
6.2.2.	Jednostronne złamanie kości łonowej i kulszowej	272
6.2.3.	Obustronne złamanie kości łonowej i kulszowej	272
6.2.4.	Zwichnięcia stawu krzyżowo-biodrowego lub izolowane pionowe złamanie w jego okolicy	273
6.2.5.	Podwójne złamanie miednicy typu Malgaigne'a	275
6.2.6.	Złamania kulszowo-panewkowe (Walthera)	277
6.2.7.	Wieloodłamowe złożone złamania miednicy	277
7.	USZKODZENIA KOŃCZYNY DOLNEJ – Tadeusz Sz. Gaździk	278
7.1.	Zwichnięcia stawu biodrowego	278
7.2.	Złamania panewki i centralne zwichnięcia stawu biodrowego	281
7.3.	Złamania bliższego końca kości udowej	284
7.3.1.	Złamanie szyjki kości udowej	284
7.3.2.	Złamania krętarzowe	288
7.3.3.	Izolowane złamania krętarzy	291
7.4.	Złamanie trzonu kości udowej	292
7.4.1.	Złamanie trzonu kości udowej u dorosłych	292
7.4.2.	Złamania kości udowej u dzieci	296
7.5.	Złamania dalszej części kości udowej	297
7.6.	Uszkodzenie aparatu wyprostnego kolana	300
7.6.1.	Złamania rzepki	301
7.7.	Uszkodzenia więzadeł stawu kolanowego	302
7.7.1.	Skręcenia stawu kolanowego (uszkodzenia czynnych i biernych stabilizatorów stawu kolanowego)	303
7.8.	Zwichnięcie stawu kolanowego	304
7.9.	Niestabilności stawu kolanowego	305
7.10.	Uszkodzenia łąkotek	308
7.11.	Pourazowe zapalenie błony maziowej	310

7.12.	Zapalenie kałek	310
7.13.	Choroba Hoffy	311
7.14.	Zwichnięcie rzepki	311
7.15.	Złamania kości goleni	312
	7.15.1. Złamania bliższego końca kości piszczelowej	312
	7.15.2. Złamanie lub zwichnięcie głowy kości strzałkowej	315
	7.15.3. Złamanie trzonów kości goleni	315
7.16.	Uszkodzenie ścięgna Achillesa	318
7.17.	Zespół ciasnoty przedziałów powięziowych w obrębie kończyny dolnej (ZCPP)	319
7.18.	Złamania dalszej części kości piszczelowej	321
7.19.	Uszkodzenia stawu skokowo-goleniowego	323
	7.19.1. Skręcenie stawu skokowo-goleniowego	323
	7.19.2. Złamania kostek	324
7.20.	Złamanie i zwichnięcie kości skokowej	328
7.21.	Złamanie kości piętowej	329
7.22.	Złamania kości stępu	332
	7.22.1. Złamanie kości łódkowatej	332
	7.22.2. Złamanie kości sześcienniej	333
	7.22.3. Złamania kości klinowatych	333
7.23.	Złamania kości śródstopia	333
7.24.	Złamania palców	335
7.25.	Zwichnięcia w obrębie stopy	335
SKOROWIDZ		I

SPIS TREŚCI

Tom 2

WRODZONE I NABYTE CHOROBY NARZĄDU RUCHU

8. WADY WRODZONE NARZĄDU RUCHU	339
8.1. Część ogólna – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	339
8.2. Część szczegółowa	340
8.2.1. Płodowe zbliznowacenie mięśni, wrodzona sztywność stawów, artrogrypoza (<i>arthrogryposis multiplex congenita, myodysplasia foetalis deformans Middleton</i>) – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	340
8.2.2. Kręcz szyi (<i>torticollis</i>) – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	340
8.2.3. Klatka piersiowa lejkowata, szewska (<i>pectus infundibuliforme, pectus excavatum</i>) – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	342
8.2.4. Klatka piersiowa kurza (<i>pectus carinatum</i>) – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	343
8.2.5. Wysokie wrodzone ustawienie łopatki, choroba Sprengela (<i>scapula alta congenita</i>) – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	343
8.2.6. Żebro szyjne (<i>costa cervicalis</i>) – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	345
8.2.7. Wady rozwojowe kręków – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	345
8.2.8. Mielodysplazja i stan dysraficzny – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	348
8.2.9. Wady wrodzone kończyn – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	349
8.2.10. Wrodzone zniekształcenia stóp – <i>Marek Napióntek, Tadeusz Sz. Gaździk</i>	359
9. POSTAWA I WADY STATYCZNE – <i>Sławomir Snela</i>	393
9.1. Postawa	393
9.2. Wady statyczne kończyn dolnych	395
9.2.1. Stopa płasko-koślawą statyczna (<i>pes planovalgus staticus</i>)	395
9.2.2. Stopa poprzecznie płaska statyczna (<i>pes transversoplanus staticus</i>)	399

9.2.3.	Kolana koślawe (<i>genua valga</i>)	400
9.2.4.	Kolana szpotawe (<i>genua vara</i>)	403
9.2.5.	Paluch koślawy (<i>hallux valgus</i>)	404
10. DEFORMACJE KRĘGOSŁUPA U DZIECI I MŁODZIEŻY		
	– Daniel Zarzycki	407
10.1.	Klasyfikacja deformacji kręgosłupa	407
10.2.	Boczne idiopatyczne skrzywienie kręgosłupa	408
10.2.1.	Charakterystyka skolioz idiopatycznych	409
10.2.2.	Naturalna historia bocznych idiopatycznych skrzywień kręgosłupa	414
10.3.	Wrodzone skrzywienia (deformacje) kręgosłupa	424
10.3.1.	Naturalna historia wrodzonych skrzywień kręgosłupa	427
11. JAŁOWE MARTWICE KOŚCI (NECROSIS ASEPTICA OSSIUM, NECROSIS ISCHEMICA APOPHYSITIS, CHONDROOSTEONECROSIS)		
	– Andrzej Grzegorzewski, Marek Synder	433
11.1.	Wiadomości ogólne	433
11.2.	Jałowa martwica głowy kości udowej, choroba Calvégo–Legga– –Perthesa, choroba Perthesa (<i>osteochondrosis coxae iuvenilis</i> , <i>osteochondropathia deformans coxae iuvenilis</i>)	434
11.3.	Martwica guzowatości kości piszczelowej, choroba Osgooda–Schlattera (<i>necrosis aseptica tuberositas tibiae</i> , <i>morbus Osgood–Schlatter</i>)	445
11.4.	Jałowa martwica głowy II kości śródstopia (<i>necrosis aseptica capitis ossis metatarsi II, morbus Freiberg, s. Köhler II</i>)	447
11.5.	Jałowa martwica guza piętowego (<i>morbus Haglund–Sever</i> , <i>apophysitis calcanei</i>)	449
11.6.	Jałowa martwica kości łódkowatej stopy (<i>morbus Köhler</i>)	450
11.7.	Martwica kości księżycowatej, choroba Kienböcka (<i>necrosis aseptica ossis lunati, morbus Kienböck</i>)	452
11.8.	Oddzielająca martwica kostno-chrzęstna, choroba Königa (<i>osteochondrosis dissecans</i>)	453
11.9.	Chrzęstniakowatość stawów (<i>chondromatosis</i> , <i>osteochondromatosis</i>)	455
12. ZNIEKSZTAŁCENIA I DYSFUNKCJE NARZĄDU RUCHU W CHOROBAH UKŁADU NERWOWO-MIĘŚNIOWEGO		
12.1.	Mózgowe porażenie dziecięce – Marek Józwiak	457
12.1.1.	Postępowanie ortopedyczne w mózgowym porażeniu dziecięcym	457
12.2.	Jamistość rdzenia (<i>syringomyelia</i>) – Tadeusz Sz. Gaździk	466
12.3.	Wiąd rdzenia (<i>tabes dorsalis</i>) – Tadeusz Sz. Gaździk	467
12.4.	Porażenia i niedowłady wiotkie – Tadeusz Sz. Gaździk	468
12.4.1.	Porażenie dziecięce, choroba Heinego–Medina (<i>poliomyelitis anterior acuta</i>)	468

13. ZABURZENIA NERWOWE POCHODZENIA OBWODOWEGO

- Tadeusz Sz. Gaździk 470
- 13.1. Zespół ciasnoty kanału nadgarstka (*syndroma canalis carpi*) .. 470
- 13.2. Zespół kanału Guyona (*syndroma canalis Guyoni*) 471
- 13.3. Zespół rowka nerwu łokciowego (*syndroma sulcus nervi ulnaris*) 471
- 13.4. Choroba Mortona (*morbus Mortonii*) 472

14. ZMIANY ZWYRODNIENIOWE STAWÓW, CHOROBA ZWYRODNIENIOWA, ZNIEKSZTAŁCAJĄCE ZAPALENIE STAWÓW

- (*ARTHROSIS DEFORMANS, OSTEOARTHROSIS, ARTHRITIS DEFORMANS, OSTEOARTHRITIS*) – Tadeusz Sz. Gaździk 473
- 14.1. Wiadomości ogólne 473
  - 14.2. Zmiany zwyrodnieniowe kręgosłupa i stawów międzykręgowych (*spondylosis et spondyloarthritis*) 474
    - 14.2.1. Choroba Baastrupa (*morbus Baastrupi*) 477
  - 14.3. Zmiany zwyrodnieniowe stawu biodrowego (*coxarthrosis*) 477
    - 14.3.1. Choroba Otto–Chrobaka (*protrusio acetabuli intrapelvica*) 480
    - 14.3.2. Samoistna martwica głowy kości udowej u dorosłych (*necrosis idiopathica capitis femoris*) 480
  - 14.4. Zmiany zwyrodnieniowe stawu kolanowego (*gonarthrosis*) 481
  - 14.5. Zmiany zwyrodnieniowe stawu rzepkowo-udowego (*arthrosis art. patello-femoralis*) 484
  - 14.6. Zmiany zwyrodnieniowe stawu ramiennego (*omarthrosis*) 484
  - 14.7. Zmiany zwyrodnieniowe stawu łokciowego (*arthrosis cubiti*) 485

15. CHOROBY ŚCIEGIEN, WIĘZADEŁ I TKANKI ŁĄCZNEJ

- Tadeusz Sz. Gaździk 486
- 15.1. Przykurcz Dupuytrena (*contractura Dupuytreni*) 486
- 15.2. Zapalenie kaletki maziowej (*bursitis*) 487
- 15.3. Zmiany zwyrodnieniowe i odczynowo-zapalne pochewek ścięgniowych (*tendovaginitis*) 488
  - 15.3.1. Zespół de Quervaina, choroba de Quervaina (*tendovaginitis stenosans musculi abductoris longi et extensoris brevis pollicis*) 488
  - 15.3.2. Palec przeskakujący, trzaskający, strzelający (*tendovaginitis stenosans*) 488
- 15.4. Torbiel galaretowata (*ganglion*) 489
- 15.5. Ostroga piętowa (*calcar calcanei*) 489
- 15.6. Tenopatie 489
  - 15.6.1. Entezopatia nadkłykcia bocznego kości ramiennej, łokieć tenisisty (*enthesopathia epicondyli lateralis humeri, epicondylitis radii*) 490

15.6.2.	Entezopatia nadkłykcia przyśrodkowego kości ramiennej, łokieć golfisty (<i>enthesopathia epicondylarum medialis humeri</i>)	490
15.6.3.	Zapalenie okołostawowe kolana (<i>periarthritis genu, epicondylitis genu</i>)	491
15.6.4.	Zapalenie okołostawowe biodra (<i>periarthritis coxae</i>) ...	491
15.6.5.	Entezopatia ścięgna piętowego (<i>enthesopathia Achillis</i>) ...	491
15.7.	Zespół bolesnego barku (<i>periarthritis humeroscapularis, frozen shoulder</i>)	491
15.8.	Biodro trzaskające (<i>coxa saltans</i>)	493
15.9.	Trzaskająca łopatka (<i>scapula stenosans</i>)	493
15.10.	Fibromialgia	493
16.	ZAPALENIA NARZĄDU RUCHU	495
16.1.	Nieswoiste zapalenia kości (<i>ostitis non specifica</i>) – Tadeusz Sz. Gaździk	495
16.1.1.	Postacie podostre zapaleń	498
16.2.	Zapalenie stawów (<i>arthritis</i>) – Tadeusz Sz. Gaździk	499
16.3.	Swoiste zapalenia kości i stawów	500
16.3.1.	Gruźlica kostno-stawowa – Tadeusz Sz. Gaździk	500
16.3.2.	Kiła kości (<i>syphilis ossinum</i>) – Tadeusz Sz. Gaździk ...	507
16.3.3.	Rzeżączkowe zapalenie stawów (<i>arthritis gonorrhoeica</i>) – Tadeusz Sz. Gaździk	508
16.3.4.	Bruceloza (<i>brucellosis</i>) – Tadeusz Sz. Gaździk	509
16.3.5.	Wirusowe zapalenia stawów – Tadeusz Sz. Gaździk ...	509
16.3.6.	Reumatoidalne zapalenie stawów (<i>polyarthritis rheumatoidea</i>) – Paweł Małydk	510
16.3.7.	Młodzieńcze idiopatyczne zapalenie stawów (<i>polyarthritis chronica juvenilis</i>) – Paweł Małydk	518
16.3.8.	Zesztywniające zapalenie stawów kręgosłupa (<i>spondyloarthritis ankylopoetica</i>) – Paweł Małydk	521
16.3.9.	Łuszczycowe zapalenie stawów (<i>arthritis psoriatica</i>) – Paweł Małydk	523
16.3.10.	Zapalenia stawów towarzyszące enteropatiom – Paweł Małydk	524
16.3.11.	Reaktywne zapalenia stawów – Paweł Małydk	525
16.3.12.	Zespół Reitera (<i>syndroma Reiteri</i>) – Paweł Małydk	528
16.3.13.	Dna moczanowa (<i>arthritis urica</i>) – Paweł Małydk	528
16.3.14.	Chondrokalcynoza (<i>chondrocalcinosis</i>) – Paweł Małydk ...	531
17.	NOWOTWORY NARZĄDU RUCHU – Tomasz Mazurkiewicz	532
17.1.	Część ogólna	532
17.2.	Nowotwory pierwotne złośliwe kości	545
17.2.1.	Mięsak kościopochodny (<i>sarcoma osteogenes, osteosarcoma</i>)	545

17.2.2.	Mięsak przykostny (<i>osteosarcoma juxtacorticale</i> , parosteal osteosarcoma)	547
17.2.3.	Mięsak chrzęstnopochozny, chrzęstniakomięsak (<i>chondrosarcoma</i>)	548
17.2.4.	Włókniakomięsak (<i>fibrosarcoma</i>)	549
17.2.5.	Mięsak Ewinga	550
17.2.6.	Szpiczak mnogi	551
17.3.	Przerzuty nowotworów do kości	552
17.4.	Nowotwory łagodne i zmiany guzopodobne kości	555
17.4.1.	Guz olbrzymiokomórkowy (<i>osteoclastoma</i> , gigant cell tumor)	555
17.4.2.	Chrzęstniak (<i>chondroma</i>)	556
17.4.3.	Wyrost kostnochrzęstna, kostniakochrzęstniak (<i>exostosis osteocartilaginea, osteochondroma</i>)	556
17.4.4.	Chrzęstniak zarodkowy niezłośliwy (<i>chondroblastoma</i> <i>benignum, chondroblastoma epiphyseale</i>), guz Codmana .	558
17.4.5.	Włókniak chrzęstnośluzowaty (<i>fibroma</i> <i>chondromyxoides, chondromyxofibroma</i>)	559
17.4.6.	Kostniak (<i>osteoma</i>)	560
17.4.7.	Kostniak kostnawy (<i>osteoid osteoma</i>)	560
17.4.8.	Kostniak zarodkowy (<i>osteoblastoma benignum</i>)	561
17.4.9.	Naczyniak (<i>hemangioma</i>)	561
17.4.10.	Włókniak (<i>fibroma</i>), włókniak niekostniejący (<i>fibroma</i> <i>non ossificans</i>), włóknisty ubytek (<i>defectus fibrosus</i>)	562
17.4.11.	Dysplazja włóknista (<i>dysplasia fibrosa</i>), uogólnione torbielowato-włókniste zwyrodnienie kośćca, zespół Albrighta	563
17.5.	Zmiany guzopodobne kości	564
17.5.1.	Torbiel samotna kości (<i>cystis ossis solitaria</i>)	564
17.5.2.	Torbiel tętniakowata kości (<i>cystis aneurysmatica ossis</i>) ...	565
17.5.3.	Ziarniniak kwasochłonny (<i>granuloma eozynophilicum</i>)	567
17.5.4.	Dystrofia kości przytarczyczkowa, guz brunatny spowodowany nadczynnością przytarczyc (<i>osteodystrofia</i> <i>parathyroidea, osteodystrofia fibrosa cystica generalisata</i>)	568
17.6.	Nowotwory tkanek miękkich	569
17.6.1.	Maziówczak złośliwy (<i>sarcoma synovialis</i>)	569
17.6.2.	Tłuszczakomięsak (<i>liposarcoma</i>)	570
17.6.3.	Złośliwy mięsak histiocytarny włóknisty (<i>fibrohistiocytoma malignum</i>)	571
17.6.4.	Mięsak prążkowokomórkowy (<i>rhabdomyosarcoma</i>)	571
17.6.5.	Tłuszczak (<i>lipoma</i>)	572
17.6.6.	Barwnikowe kosmkowo-guzkowe zapalenie błony maziowej, kaletek oraz pochewek ścięgien (<i>synovitis</i> <i>bursitis et tenosynovitis villonodularis pigmentosa</i>)	572
17.6.7.	Nerwiakowłókniakowatość (<i>neurofibromatosis</i> , choroba Recklinghausena)	572

18. INNE CHOROBY NARZĄDU RUCHU	574
18.1. Młodzieńcze złuszczenie głowy kości udowej (<i>epiphyseolysis capitis femoris</i>) – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	574
18.2. Piszczel szpotawa, choroba Blounta (<i>morbus Blount</i>) – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	577
18.3. Kręgoszczelina (<i>spondylolysis</i>) i kręgozmyk (<i>spondylolisthesis</i>) – <i>Andrzej Wall</i>	578
18.4. Stenoza kanału kręgowego (<i>stenosis canalis vertebralis</i>) – <i>Andrzej Wall</i>	582
18.5. Zespoły bólowe kręgosłupa lędźwiowo-krzyżowego – <i>Andrzej Wall, Mirosław Kulej</i>	584
18.6. Zespoły bólowe kręgosłupa szyjnego – <i>Szymon Dragan</i>	589
18.7. Algodystroficzne zespoły odruchowo-współczulne – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	595
18.8. Choroby układowe narządu ruchu – <i>Janusz Popko</i>	596
18.9. Achondroplazja (<i>chondrodystrophia foetalis, achondroplasia</i>) – <i>Janusz Popko</i>	597
18.10. Wrodzona łamliwość kości (<i>fragilitas ossium congenita, osteogenesis imperfecta</i>) – <i>Janusz Popko</i>	601
18.11. Choroba Pageta (<i>osteitis deformans, morbus Paget</i>) – <i>Edward Czerwiński, Tomasz Chrzanowski</i>	603
18.12. Osteoporoza – <i>Edward Czerwiński, Tomasz Chrzanowski, Maria Czerwińska</i>	606
18.12.1. Wprowadzenie	606
18.12.2. Podział	607
18.13. Osteomalacja – <i>Edward Czerwiński, Przemysław Borowy</i>	614
18.13.1. Patomechanizm osteomalacji	614
18.14. Choroby zawodowe narządu ruchu – <i>Tadeusz Sz. Gaździk</i>	619
18.15. Patologie kości towarzyszące chorobom narządów wewnętrznych – <i>Beata Łacka-Gaździk</i>	621
19. AMPUTACJE I PROTEZOWANIE	628
19.1. Amputacje – <i>Marek Bożek</i>	628
19.1.1. Definicja	628
19.1.2. Zapadalność	628
19.1.3. Wskazania	629
19.1.4. Wiek a wskazania do amputacji	630
19.1.5. Rodzaje amputacji	630
19.2. Podstawy zaopatrzenia protetycznego z elementami ortotyki – <i>Tomasz Bielecki</i>	634
19.2.1. Protezy kończyn górnych	635
19.2.2. Protezy kończyn dolnych	638
SKOROWIDZ	I